

cent, propi de l'àrab vulgar, quan la síl·laba penúltima és llarga.

Casos notables com el de *Cala-Galdana* < *Santa Galdana*, *Santa-Ponça*, arabització de SANCTUS PONTIUS, *Santanyí* < SANCTA AGNÉN, *Santutiiri* < SANCTUARIUM, 5 en diversos sentits, fan plausible aqueixa explicació mossàrab, més que la forma que li dona *AlcM*. *Santa Eugènia* és en zona ben pagesívola de la Illa, uns 20 km. de Palma, tirant cap a Inca (15 km.) i Algaida (10 km.); o bé moss. *santaujan* > *sant taujà*, amb eliminació irònica del *sant* per la gent catalana (no tots els **santaujans* són sants homes ---). Podria, doncs, la relació ser inversa de la suggerida per *AlcM*? mall. *taujà* 'fill d'una zona rústica' > cat. *taujà* 'home simple com un pagès'?

Però tanmateix, mentre l'adjectiu *taujà* no consti com a usat a les Illes, s'imposa descreure'n i deixar la pensada en molt escèptica quarantena, invitant els erudits a escorcollar-ho i trobar-nos almenys algun testimoni que el *taujà* de Santa Eugènia no és cosa recent: un malnom forjat per algun ciutadà de «Bearn» amb fums abarcelonats, que els hagi posat aquest bateig maliciós amb un terme del català central.

D'altra banda, res:² el *TdF* porta *taujà* amb remissió a *taujà* (on s'oblida de tal variant), però això no és més que el col·lectiu gascó de *toujo* 'ginesta, argelaga': no hi ha enllaç possible pel sentit, ni que hi fos per la forma (*taujà* no deu ser més que una alteració merament local per encreuament amb *jaugà* 'ginestar'; veg. *GAIUVA*).

Imagino que es tracti d'un nom afectiu de formació fraseològica, a la manera de mots, quasi sinònims, com el cast. CHISGARAVIS (*DCEC/DECH*), port. *tros-cataprós*, cast. PELELE, port. *pelém*; i en particular el val. *xarxauei* 'manefa' («*sjarjabuet*: chisgaravis»,³⁵ *CRos*, 1764, p. 133; Sanelo, Escrig), que ja hi té alguna semblança fonètica. Els noms de tals persones, en el parlar popular, neixen sovint de frases (o expressions fòniques de poc sentit, com en el cas dels anteriors), que hom els atribueix o que ells diuen força sovint: comparem el fr. *janfoutre*, o un mot *malandando* 'bergant, trapella, culdecafè' que va circular bastant entre nosaltres: pels anys 20-30 (frase *mal andando* de què abusaven xarnegos poc recomanables). Vegeu especialment els noms de la fauna mitològica del poble barceloní i català, que illustraren X. Nogués, gràficament, a *La Catalunya Pintoresca*, i literàriament Coromines en el *Sopar de Can Garlanda*, proemi de *Silèn*: En *Turrai* (< *tu rai* que no et fan ---), En *Patiràs*, *Mossèn Cerà* (< *serà*, *serà*, *el dia fatal* que ---), En *Taps* (< *ja te'n passaran els taps*), el General *Bum-Bum* (*O. C.*, 8-9) etc. A un personatge popular li posa JoMartorell el sobrenom *Cata-què-faràs*.

Ara bé el pagès *taujà* usa sovint frases com *tau-tau* 'ja pot anar, no ens hi capfiquem', *ja-ja* 'ja farem, calma, calma...'. És proverbial, més a les comarques gironeses que a Bna., *En Jafà*: «aixó és la feina d'En Jafà, que fa i *desjà!*» retreu el ciutadà impacient; per què? Pel personatge apagesat, típic, que no acaba mai, i hi torna, i sembla penedir-se, però... *ja fa, ja fa, ja...*⁶⁰

A un personatge popular, cèlebre a l'Alt Empordà, li posaren de malnom *en Met Jafà*: no tant per la repetició de *ja farem, ja ho deia jo*, com potser perquè ho sabia tot: resposta invariable, *ja, ja...* 'prou que ho sé, és clar que sí'. Ell i en *Met Pelatrumfes* són a l'Alt Empordà els herois de les històries múrries, de plaques emporitans, que conta Coromines, a *Les Gràcies de l'Empordà*, *O. C.*, 941b7f. (com quan per poder fer de tastador incansable demanava que li donessin un tall de llangonissa: que, si no, li *poria repenre...*).

Doncs el *tau-ja* degué sortir de la combinació de *fer el ja-ja* amb *fer la tau-tau* > *fer el tau-ja*. Veg. els exemples i cites que hem donat de *tau-tau* (a *TAT*), on en part es tracta del pagès que fa la seva, desentenenent-se del que passa, o allegant que se'n desentén: «ara fareu la *tau-tau* qu'ha passat la nuvolada» hem documentat allà; i cf. «Passava tot *taujà* i com qui fa l'orni», en la mateixa novel·la de RCasellas (*Els Sots Feréstecs*, 7); d'on allà he citat el passatge on els pagesos van *tau-tau*, usat amb el mateix sentit.

Veig una variant que no tinc ben explicada, en una carta del pare a la meua mare novençana, als pocs mesos de casats (lluny l'un de l'altre per guanyar-se el pa): «el teu embaraç és dels més bons qu'he sentit a parlar; mira: a mi ningú em treu del cap que moltes dones es perden per fleumes, i els seus marits, per *tau-jàs* --- am molta higiene i força de voluntat per no deixar-se caure de candiment, no serà res», 24-x-1902. No sé si ho deien així encara llavors les famílies (empordanesa i gironina) d'ells dos, car no els ho vaig sentir mai així; i després consta *taujana*, *taujanàs* etc.: ¿seria resta de quan encara *tau-ja* servava la seva primitiva forma fraseològica (com *pagarés* plural de *pagaré*, *tavannàs* de *tarannà* etc.)? O imiten el parlar de rossellonesos veïns de llurs comarques?

DERIV.: *Taujanàs* (supra). *Taujanot*. *Taujaneria* (1952, JoPla).

¹ Es creu nom posat pel conquistador B. de Santaugènia, que quedà com a governador de l'Illa el 1231 en anar-se'n Jaume I i hagué de reduir encara els moros rebels. És clar, però, que no és raó bastant per negar rotundament la possibilitat d'una coincidència de noms. Diu que es deia Benitaharí, i és clar que l'àrab no es perdé de seguida, però també hi suraria alguna romanalla paleocristiana. — ² *Whatmough*, *Dial. of Anc. Gaul*, p. 128 troba (o creu trobar) un *tausios* en alguna inscripció, que entén 'silenciós, callat' («silent») sense visible fonament. Encara que sigui més que una de les seves audaces interpretacions, tampoc això donaria base fonètica adequada en català (cf. NAUSEA > *nosa*).

Tauil, V. *tafur*

TAULA, del ll. TABŪLA 'post o tauló, peça de fusta plana, més llarga que ampla i de poc gruix', 'tauler de joc', 'tauleta, d'escriure etc.'. □ 1.ª doc.: orígens.

Ja llavors apareix en català aplicat especialment a la de menjar, reemplaçant el ll. MENSA: «lo bisbe venc cavalcant --- de deportar defora la ciutat, per tal que